

Čtenářská gramotnost v RVP PV

FAQ

1. Co přesně znamená pojem „čtenářská gramotnost“ v kontextu mateřské školy?

Čtenářská gramotnost je chápána jako součást funkční gramotnosti, tedy soubor dovedností, postojů a hodnot, které člověk využívá v praktickém životě. U předškolních dětí nejde o samotné čtení textu, ale o schopnost porozumět informacím z obrázků či piktogramů a o budování kladného vztahu ke čtení a knihám.

2. Proč se v předškolním vzdělávání hovoří o čtenářské, ale nikoliv o pisatelské gramotnosti?

Záměrem je nepropagovat v předškolním vzdělávání nácvik psaní. Důraz je kladen na cestu ke čtenářství, která začíná od nejútlejšího věku, zatímco psaní je v kurikulu explicitně definováno až pro základní vzdělávání.

3. Jakým způsobem je čtenářská gramotnost ukotvena v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP PV)?

Téma je vymezeno v kapitole „Cíle a pojetí předškolního vzdělávání“, konkrétně v podkapitole o rozvoji klíčových kompetencí a základních gramotností. Vzdělávací obsah je pak rozpracován do konkrétních očekávaných výsledků učení, zejména v oblasti „Dítě a jeho psychika“.

4. Co je to „kontinuum rozvoje základních gramotností“?

Jedná se o vizuální metodickou pomůcku, která ukazuje propojenost a návaznost vzdělávacích cílů mezi mateřskou a základní školou. Učitelům pomáhá sledovat, jak se dovednosti dítěte vyvíjejí od prvních kontaktů s knihou v předškolním věku až po pokročilé čtenářství v deváté třídě.

5. Musí se čtenářská gramotnost rozvíjet pouze v rámci jazykových aktivit?

Nikoliv, rozvoj čtenářské gramotnosti je v předškolním věku integrován do všech vzdělávacích oblastí. Například v okruhu poznávání světa a přírody lze gramotnost rozvíjet vyhledáváním informací v encyklopediích nebo porovnáváním reality s ilustrací v knize.

6. Co si lze představit pod pojmem „vzdělávací strategie“ v mateřské škole?

Vzdělávací strategie nejsou jen metody práce, ale komplexní postupy a příležitosti, které učitel vytváří pro učení dětí. Zahrnují například i to, jak je uspořádáno prostředí třídy, jakým způsobem učitel předčítá nebo jakým je pro děti vzorem při zacházení s informacemi.

7. Jak by měl vypadat ideální čtenářský koutek ve třídě?

Mělo by jít o klidné a estetické místo, kde jsou knihy a časopisy umístěny ve výši očí dětí a otočeny titulní stranou vpřed. Důležité je koutek pravidelně obměňovat a nenabízet příliš mnoho titulů najednou, aby nedošlo k zahlcení dětí.

8. Jakou roli hraje učitel jako čtenářský vzor?

Učitel ovlivňuje děti tím, že před nimi sám aktivně používá knihy k vyhledávání informací a nebojí se přiznat, že něco v knize hledá. Tímto přirozeným chováním dětem ukazuje smysluplnost čtení a práce s literaturou v běžném životě.

9. Jaké konkrétní činnosti pomáhají dětem reflektovat čtenářský zážitek?

Děti mohou o příběhu spontánně vyprávět, sdílet, co je překvapilo nebo co se jim nelíbilo. Vhodné je také propojovat slyšený text s vlastními zkušenostmi dítěte nebo vyjadřovat zážitky skrze pohybové a výtvarné aktivity.

10. Jak využít metodu odhadu a tipování při práci s textem?

Při předčítání je možné příběh v klíčovém momentě zastavit a nechat děti odhadovat, jak se hlavní hrdina rozhodne nebo co se stane dál. Tato strategie výrazně rozvíjí kritické myšlení a soustředění dětí na obsah textu.

11. Proč je v předškolním věku důležitá práce s poezií?

Poezie nabízí specifický rytmus a skrytá poselství, která mohou děti odhalovat skrze ilustrace nebo prožitky v přírodě. Práce s básní rozšiřuje vnímání jazyka a nabízí jiné estetické podněty než klasická próza.

12. Co je to „vizualizace“ ve vztahu ke čtenářské gramotnosti?

Jde o proces, kdy si děti na základě textu vytvářejí vnitřní představy, které musí být v souladu s obsahem (např. barva oblečení postavy zmíněná v příběhu). Tyto představy následně děti vyjadřují kreativně, například kresbou nebo dramatizací.

13. Jak pracovat s dětmi, které se snaží o vlastní „psaní“ či záznam příběhu?

I když děti ještě neumí psát, lze je podporovat v tvorbě vlastních obrázkových seriálů, komiksů nebo určování klíčových slov příběhu pomocí obrázků. Tím se přirozeně rozvíjí schopnost strukturovat vyprávění a chápat význam písemného záznamu.

14. Kde mohou učitelé čerpat inspiraci pro výběr kvalitní dětské literatury?

Doporučuje se sledovat soudobé autory a orientovat se podle oceněné literatury (např. Zlatá stuha či Magnesia Litera). Důležité je nefixovat se pouze na klasické pohádky z vlastního dětství, ale nabízet i moderní tituly, které odpovídají dnešnímu světu dětí.

15. Jak do rozvoje čtenářství zapojit rodinu a širší okolí?

Efektivní je spolupráce s knihovnami, pořádání besed s autory nebo zapojení rodičů a prarodičů do společného čtení v mateřské škole. Oblíbené jsou také aktivity jako „knižní deníky“, kde dochází ke sdílení osvědčených a zajímavých dětských knih, nebo vytváření školkových „knihobudek“.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webinářům k revizi RVP. Obsahuje odpovědi na často kladené dotazy od učitelů a dalších účastníků webinářů a je určen pro pedagogy, vedení škol a další odbornou veřejnost.

Dokument je součástí série **FAQ k webinářům NPI ČR**, které se věnují jednotlivým vzdělávacím oblastem a tématům spojeným s revizí RVP.

Záznamy a další informace o webinářích najdete na: <https://webinare.rvp.cz/ips-kurikulum>.

O webinářích

Lektoři: Mgr. Andrea Mouchová

Datum vysílání: 14. 4. 2026

Více informací: <https://webinare.rvp.cz/webinar-npi/129467>

Máte další otázky?

Pro své případné dotazy využijte online konzultační centrum NPI.

kc.rvp.cz

